

Debata OKRĄGŁY STÓŁ PARTYCYPACYJNY w Suwałkach

27.02.2015r.

Temat debaty: Partycypacja publiczna szansą rozwoju wspólnoty samorządowej?

Strona | 1

OGÓLNE INFORMACJE ZEBRANE PODCZAS DEBATY

1. JAK WYGLĄDA PARTYCYPACJA W OGÓLNOPOLSKICH BADANIACH?

- Ok 80% gmin prowadzi tylko te konsultacje, do których jest zobowiązana ustawowo → zagospodarowanie przestrzenne, przygotowanie dokumentów strategicznych, współpraca z organizacjami pozarządowymi itp.
- Samorządy najczęściej stosują minimalny sposób odwoływania się do opinii mieszkańców oraz informowania ich o tym, jakie procesy uchwałodawcze są podejmowane.
- Biuletyny Informacji Publicznej, które powinny być prowadzone według konkretnych wytycznych, są często nieczytelne dla mieszkańców. Stają się w ten sposób nieatrakcyjnym źródłem wiedzy na temat tego, co dzieje się w gminie, z którego zwykle się nie korzysta.
- Wybiórczość tematyczna przeprowadzanych konsultacji społecznych wpływa na ograniczony zakres podmiotów zapraszanych do konsultacji. Sprawia to, że nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość wypowiedzenia się w sprawach, które są dla nich istotne, ale które nie podlegają konsultacjom.

2. GDZIE JEST SŁABE OGNIWO W PROCESACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH?

- Istnieje przekonanie niektórych urzędników o tym, że ich pomysły są lepsze, a co za tym idzie nie trzeba przeprowadzać konsultacji i pytać o zdanie mieszkańców (tzw. „deficyt wyobraźni urzędników”).
- Poziom faktycznego zaangażowania mieszkańców w budowanie wspólnej przyszłości jest bardzo niski.
- Nie wszystkie statuty gmin zawierają jasno określone zapisy na temat konsultacji społecznych, a także procedury ich przeprowadzania. Stanowi to przeszkodę dla tych z mieszkańców, którzy chcieliby się zaangażować. Można to nazwać brakiem odpowiednich/ atrakcyjnych narzędzi konsultacji społecznych.
- Brak atrakcyjnych narzędzi wpływa na rozmycie obrazu tego, co realnie mogą przynieść konsultacje społeczne. Funkcję tę pełni jedynie budżet obywatelski, który pokazuje co faktycznie może się zmienić, jeżeli mieszkańcy się zaangażują i zgłoszą, a następnie zagłosują na konkretny projekt. Konsultowanie całego budżetu jest zaś

przykładem nieatrakcyjnego narzędzia, ponieważ tylko niewielka ilość mieszkańców chce się angażować w konsultacje społeczne, gdy wymaga to tak dużego wysiłku.

- Czas przeprowadzania konsultacji społecznych jest często zbyt krótki.
- Wiele gmin nie korzysta z obecności ekspertów podczas konsultacji społecznych, którzy mogliby wyjaśnić teoretyczną/naukową stronę konsultowanego przedmiotu i dostarczyć merytorycznej wiedzy.
- W przeprowadzanych konsultacjach społecznych brakuje często informacji o tym, jakie są ograniczenia prawne i czego nie da się – dzięki konsultacjom – zmienić.
- Konsultacje społeczne często są zbyt ogólne, mało merytoryczne.
- Proces konsultacji społecznych (zwłaszcza tych objętych obowiązkiem ustawowym) jest często zbyt biurokratyzowany, mało zrozumiały dla mieszkańców.
- Konsultacje społeczne są często przeprowadzane przy użyciu specjalistycznego języka, który jest mało atrakcyjny i niezrozumiały.

3. JAK ZAKTYWIZOWAĆ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ?

- Urzędnicy nie wskazują na konkretne korzyści, jakie przeciętny mieszkaniec może mieć angażując się w konsultacje społeczne → należy mówić językiem korzyści.
- Należy wykorzystywać zasoby wiedzy pojedynczych organizacji pozarządowych, skupiających osoby, które borykają się z tymi samymi problemami i/lub mają te same/zbliżone potrzeby (np. osoby niepełnosprawne). W niektórych przypadkach łatwiej jest zebrać informacje od konkretnych organizacji, niż tworzyć ogólne pytania kierowane do wszystkich (brak konkretyzacji adresata).
- Należy dostosować czas konsultacji do rytmu życia mieszkańców (nie organizować ich np. w godzinach pracy).

4. JAK DAĆ LUDZIOM POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA – jak sprawić, aby poczuli, że mogą szczerze powiedzieć jaka jest ich opinia (często nawet mogąca uchodzić za kontrowersyjną)?

- Istotną jest polityka informacyjna, która w jasny sposób określi ramy konsultowanego problemu, a co za tym idzie pozwoli uniknąć zbyt ogólnych i/lub niezwiązanych z tematem odpowiedzi.
- Polityka informacyjna, poprzez odpowiednio dobrany komunikat, służy też budowie poczucia ważności wypowiedzanej opinii.

5. JAK DOTRZEĆ DO MNIEJ AKTYWNYCH (NIEZRZESZONYCH) MIESZKAŃCÓW?

- Wnioski, wypracowane podczas konsultacji społecznych, nie są wnioskami wiążącymi, warto jednak, aby urzędy, podejmując ostateczną decyzję dotyczącą konsultowanej

sprawy, podawały uzasadnienie odrzucenia uwag mieszkańców – w przypadku, gdy odrzucenie jest faktycznie zasadne dla sprawy. Sprawi to, że osoby biorące udział w konsultacjach nie będą miały wrażenia, że nikt nie liczy się z ich zdaniem.

6. JAK POWINIEN SIĘ ZMIENIAĆ URZĄD?

- Istnieje bariera urząd – NGO – mieszkańcy. Organizacje pozarządowe powinny być pośrednikiem, na którego uwagi i wiedzę otwarty jest urząd.
- Kontakt urzędnik – mieszkaniec powinien się zwiększyć i wyjść poza tę formę kontaktu, który jest podejmowany jedynie przy okazji konsultacji.
- Powinno być również więcej spotkań wszystkich trzech podmiotów: urzędu, NGO i mieszkańców.
- Urzędy powinny posiadać wyspecjalizowane komórki/ konkretne osoby powołane do spraw partycypacji.
- Przydatnym narzędziem mogłyby stać się wspólne szkolenia dla urzędników oraz organizacji pozarządowych.
- Wprowadzanie narzędzi: rada działań pożytku publicznego, rada dialogu społecznego, zespoły robocze (złożone z urzędników i organizacji pozarządowych), okrągłe stoły tematyczne.
- Urząd powinien wykorzystywać potencjał organizacji pozarządowych i zlecać im wykonywanie pewnych zadań (np., zbieranie rekomendacji, wypracowywanie strategii).
- Urząd powinien wspierać lokalnych liderów.

REKOMENDACJE ZEBRANE PODCZAS DEBATY

Dla lepszego prowadzenia konsultacji społecznych pomocne może być:

1. Zwiększanie wiedzy urzędników oraz radnych na temat partycypacji – dostarczenie podstawowych informacji dot. konsultacji społecznych oraz narzędzi do ich przeprowadzania, ale także przypomnienie o służebnej roli urzędu.
2. Zwiększenie współpracy urzędów z organizacjami pozarządowymi, w tym np. poprzez wspólne szkolenia, a także stworzenie przestrzeni, w której oba podmioty pracują nad wspólnym wypracowaniem konkretnych założeń i strategii zwiększających trafność oraz skuteczność konsultacji społecznych.
3. Stosowanie atrakcyjnych narzędzi, takich jak np.:
  - rada (komisja) dialogu społecznego
  - zespoły robocze

- okrągłe stoły tematyczne
4. Składanie na ręce urzędów rekomendacji potrzeb konkretnych grup mieszkańców, wypracowanych przez organizacje pozarządowe skupiające przedstawicieli tych grup (np. stowarzyszenia senioralne, osób niepełnosprawnych, mniejszości etnicznych, itp.).
  5. Przekazywanie dobrych, konkretnych informacji na starcie konsultacji społecznych. Wskazanie na to jakie są ramy oraz granice konsultacji, w którym momencie należy skorzystać z innych metod (np. referendum).
  6. Poszerzenie odbiorców i uczestników konsultacji społecznych oraz ich odpowiedni dobór - niektóre kwestie w sposób szczególny potrzebują głosu przede wszystkim danej społeczności lokalnej.
  7. Wykorzystywanie metod aktywizacji nieformalnej.
  8. Stosowanie wielopłaszczyznowych etapów konsultacji, które przed samym przeprowadzeniem konsultacji uwzględniają również dostarczenie wiedzy na temat tego, czym są konsultacje społeczne, a także służą pogłębieniu wiedzy na temat konsultowanej kwestii.
  9. Stosowanie języka korzyści i efektów.
  10. Zwrócenie uwagi na to, aby konsultacje były bardziej szczegółowe i merytoryczne.
  11. Korzystanie z niezależnej pomocy moderatora oraz ekspertów konsultowanej dziedziny.
  12. Dostosowanie czasu, przestrzeni i miejsca konsultacji do potrzeb mieszkańców. Należy unikać przeprowadzania konsultacji w godzinach pracy, okresie wakacyjnym lub świątecznym, w którym istnieje ryzyko mniejszego zainteresowania mieszkańców uczestnictwem w konsultacjach społecznych.
  13. Uzasadnianie ostatecznie podejmowanych decyzji, które podejmuje urząd, zwłaszcza jeżeli są to decyzje niezgodne z tym, co zostało wypracowane podczas przeprowadzanych konsultacji.
  14. Stosowanie zrozumiałego (niespecjalistycznego) dla mieszkańców języka.
  15. Przeprowadzanie ewaluacji konsultacji społecznych z refleksją na przyszłość.

*Oprac. Anna Krystowczyk
Red. Agnieszka Maszkowska*